

Lestips

2031

Het einde van België?

Over het boek

Wanneer Sofie op korte tijd haar vader, een professor grondwettelijk recht, verliest en een mislukte liefdesaffaire haar op school het mikpunt van spot maakt, ligt haar leven totaal overhoop. Maar dan overhandigt de notaris haar een enveloppe. Daarin vraagt haar vader haar om zijn zoektocht verder te zetten naar een verborgen document dat bij het ontstaan van België is verdwenen. Als de geheimzinnige tekst openbaar wordt, dreigt ons land te verdwijnen. Geen wonder dat Sofie niet de enige is die op zoek gaat ...

Over deze lestips

Deze lestips bij *2031, het einde van België?* zijn speciaal ontwikkeld voor de tweede en/of derde graad van het vak cultuurwetenschappen en voor de derde graad geschiedenis (ASO). Zie bijlage 3 en 4 voor uitgebreide referenties naar de betreffende leerplannen per net.

In dit lesdocument staat een lessenreeks van vier lessen beschreven. Deze lessen zijn stapsgewijs opgebouwd: de eerste les start met een concrete casus die het centrale thema introduceert, de volgende lessen werken ruimer en abstracter rond het onderwerp.

Stap voor stap introduceer je met deze lessen de belangrijkste personages en thema's van het boek. Leerlingen die geïnteresseerd zijn, kunnen nadien zelf het boek (uit)lezen.

Volgende thema's komen aan bod:

- Lesuur 1: Thema: privacy (introductie hoofdpersonage + overgang naar centrale thema)
- Lesuur 2: Thema: grondwet en de verdeling van de macht
- Lesuur 3: Thema: het beëindigingsdecreet en de relevantie van de grondwet in de 21^e eeuw
- Lesuur 4: Thema: patriottisme als 'moeilijke' waarde (op metaniveau: over thema van het boek)

01

Intro. Sofie's gênantste moment.

Over smartphones, privacy en de grondwet.

Inleiding

Vraag de leerlingen om zich volgende situatie in te beelden: Jij en een vriend of vriendin voeren via *Snapchat*, *WhatsApp* of een van de berichten-apps op je smartphone een erg persoonlijk gesprek — *in de klas*. Je niet zo favoriete leerkracht ziet het, neemt je telefoon af en leest het bericht voor aan de hele klas. Had die leerkracht het recht om dat te doen? Smartphones zijn immers verboden in de klas. Als je het gesprek privé wou houden, dan moest je het maar elders voeren, niet? Of overschrijdt de leerkracht misschien toch een grens? Een regel misschien?

Klasgesprek

Voer een klasgesprek met je leerlingen over deze situatie en de vragen die ze oproept. Wie beging volgens de leerlingen de ergste fout: de leerling(en) of de leerkracht? Wat kan je in zulke situaties doen? Ken je je rechten als leerling? Welke grens overschrijdt de leerkracht?

Laat leerlingen de passage van pagina 11 tot en met 15 uit 2031

voorlezen. Verdeel de rollen onder 5 leerlingen: de verteller, Mila, Sofie, de Veke, de moeder van Sofie. Bespreek daarna de volgende vragen. Welke rol speelt Sofies overleden vader in deze passage? (hij is er niet bij, maar Sofie en haar moeder denken na over wat hij zou zeggen) Waarom is zijn rol als professor grondwettelijk recht zo relevant in deze situatie? (recht op privacy staat in de grondwet, dus hij zou wel geweten hebben wat mag en wat niet) Wat is grondwettelijk recht eigenlijk en wat zou de grondwet, een document van bijna 200 jaar oud, te maken kunnen hebben met een smartphone-gerelateerd incident? (recht op privacy staat in de grondwet, en is dus erg relevant in onze maatschappij waar de rol van privacy vaak besproken wordt)

Brainstorm

Verdeel de klas in groepen van ongeveer vier leerlingen. Via een placemat-oefening brainstormen ze over wat er volgens hen, naast het recht op privacy, verder nog in de Belgische grondwet staat. Maak eventueel een ronde over 'rechten' en een ronde over 'plichten'. Vergelijk de resultaten van de verschillende groepen klassikaal. Deze oefening activeert hun voorkennis en is een goede opstap naar de tweede les.

02

“De grondwet van België. Kan het saai?” Over machtsmisbruik en de rechtsstaat.

Inleiding

In het begin van het boek kan Sofie zich geen saaiere onderwerp bedenken dan de grondwet. Waarschijnlijk vertegenwoordigt die visie in grote lijnen de beginsituatie van de klas. De grondwet wordt vermoedelijk gezien als iets wat vooral relevant is voor politici.

Door het incident in de klas komt Sofie echter gaandeweg te weten dat de grondwet ook relevant is voor haar leven. Uit de discussie van de vorige les moet blijken dat een inbraak in de privacy van leerlingen een van hun fundamentele rechten schendt. Met privacy staat met andere woorden een van hun grondrechten op het spel.

Research

Ga eerst in op wat ‘onze grondrechten’ juist inhouden. Laat de leerlingen zelfstandig een zoekopdracht uitvoeren. Waar staan die grondrechten beschreven? Welke zijn het? Laat de leerlingen dit opzoeken (differentieer eventueel door bepaalde leerlingen dit te laten opzoeken via https://nl.wikipedia.org/wiki/Belgische_Grondwet en anderen via de huidige grondwettekst op www.senate.be) en laat hen een ‘top vijf’ van de belangrijkste grondrechten opstellen. Hun persoonlijke top vijf kan vergeleken worden met die van de rest van de klas. De opdracht kan individueel of in groepjes van twee gebeuren.

Keer vervolgens opnieuw terug naar de rol van Sofies vader. Een expert in grondwettelijk recht weet precies te vertellen *wat* onze grondrechten zijn en kan precies vertellen *wanneer* ze geschonden worden (er kan via actuele problemen op gewezen worden dat dit voor niet-specialisten niet altijd even duidelijk is, vb avondklok tijdens de lockdown, vrijheid van meningsuiting bij cartoons, ...). Van hieruit schakel je over naar het thema van de scheiding der machten. Het thema kan je aanbrenge door een aantal vragen: hoe komt het dat we *überhaupt* zoiets hebben als grondrechten? Waar komen zij vandaan? En vooral: welk systeem garandeert de bescherming ervan?

Creëer met de klas een schema waarin het systeem van de scheiding der machten wordt uitgelegd. Hiervoor kan je twee passages uit het boek (p. 22-24 en 107-111) gebruiken. (zie bijlage 1 voor voorbeeld).

Klasgesprek

Nu ga je in op waarom het thema van de grondwet voor de leerlingen zelf relevant is. In de eerste passage leest Sofie een geheimzinnige brief van haar overleden vader die vertelt waarom de grondwet zo’n belangrijk document is. We zien ook Sofies reactie erop (saai!). Gaandeweg verandert die visie.

Dat heeft onder meer te maken met Mathias, de universiteitsassistent van haar vader. Hij duikt op in de tweede passage (p. 107-111), waarin Sofie indruk op hem probeert te maken.

Breng dit in de leefwereld van de leerlingen. De gevoelens die Sofie voor Mathias ontwikkelt, zijn namelijk niet de voornaamste reden van haar groeiende interesse in de manier waarop macht verdeeld en beteugeld wordt. De aanleiding daarvan zijn enkele concrete situaties, zoals het voorval met de Aysima's hoofddoek (p. 287-288). Die gedachte is belangrijk. Wijs erop dat ogenschijnlijk 'saaie' thema's als politiek of recht op een directe manier enorm relevant zijn voor jongeren. Zo toont het voorval met Aysima duidelijk een belangrijk principe: dat een democratie die niet *ook* een rechtsstaat is, in het nadeel van minderheden (waartoe Aysima behoort) speelt.

Laat de leerlingen proberen om op basis van het voorval met Aysima zélf die link te leggen. Daarbij vertrek je van de volgende vraag: zou Aysima nog steeds het recht hebben om een hoofddoek in het openbaar te dragen wanneer België geen rechtsstaat was (maar wel een democratie)? (zonder rechtsstaat zou misschien het recht van de sterkste/de meerderheid gelden; aangezien er meer vrouwen geen hoofddoek dragen dan wel, zou zij dit misschien niet meer kunnen.) Als alternatief kan je de passage bespreken waarin Sofie het voorval met Aysima bestempelt als discriminatie (p. 291-292). Vooraleer je de passage bekijkt, kan je de vraag stellen wanneer iets discriminatie is, en of het geval van Aysima binnen die omschrijving past. Dit thema komt ook aan bod in een passage waarin Mathias aan Sofie het verschil uitlegt tussen een directe democratie en een representatieve democratie (p. 122-123). Daar heeft Mathias het over "de rechten van onpopulaire minderheden".

Presentatie

Over 'de rechten van onpopulaire minderheden' kan je de leerlingen in kleine groepjes een korte voorstelling laten maken. Daarin gaan ze aan de hand van een zelfgemaakte *PowerPoint* (die slechts 2 slides lang mag zijn en één afbeelding mag bevatten) in op de volgende drie zaken:

- Wie zouden die minderheden vandaag kunnen zijn?
- Wat maakt hen 'onpopulair'?
- Is de bescherming van hun rechten eigenlijk wel verenigbaar met de democratie of primeert de wil van het volk altijd?

Laat hen de presentaties aan elkaar geven of indienen bij jou als leerkracht. Of print de verschillende presentaties af, herverdeel de groepen, en laat de nieuw samengestelde groepjes discussiëren over de (verschillende?) bevindingen.

Relevante passages uit het boek:

- p. 22-23 (geheimzinnige brief aan Sofie)
- p. 107-111 (gesprek tussen Sofie en Mathias over scheiding der machten)
- p. 283-288 (het voorval tussen Aysima en de ober)
- p. 291-292 (gesprek tussen Sofie en Mathias over Aysima's hoofddoek)

03

“De aarde is aan de levenden”.

Over ‘dode, witte mannen’ en het einde van België.

Inleiding

Een van de belangrijkste elementen van het boek is het zogenaamde beëindigingdecreet. Dit (apocriefe) document zou bij de stichting van België opgesteld zijn en zou bepalen dat de grondwet na 200 jaar, in het jaar 2031 dus, zou vervallen. Het document brengt een fundamentele kwestie aan de orde: wat heeft een document, opgesteld door “dode, witte mannen” uit een schijnbaar ver verleden nog met *ons*, burgers van een eenentwintigste-eeuwse multiculturele samenleving, te maken?

Het hele boek draait in wezen rond de vraag of zo’n beëindigingdecreet al dan niet wenselijk is. Een rode draad in de beantwoording van die vraag is een citaat van **Thomas Jefferson** (1720–1776), voormalig president van de Verenigde Staten én een van de voornaamste auteurs van de Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring: “De aarde behoort toe aan de levenden, niet aan de doden”. Die gedachte inspireerde ook de leden van **de Volksraad** die in 1830 als taak hadden om een grondwet voor België neer te pennen. Zij redeneerden (althans in het boek, p. 368) als volgt: als de mensen van de toekomst zich niet meer kunnen vinden in onze visie van België, dan kunnen ze zelf ‘ander en beter’ kiezen. Het beëindigingsdecreet zou zo de vernieuwing van het politieke bestel garanderen. Is het, in de woorden van de vader van Sofie, immers “niet aan elke nieuwe generatie om voor zichzelf te beslissen hoe ze de samenleving wil organiseren?” (p. 30).

Het is voor de leerlingen wellicht een aantrekkelijke vraag: waarom zouden we ons leven laten bepalen door een groepje politici (bijna altijd mannen) die allang dood zijn en in een totaal andere wereld dan ons leefden? Heeft elke generatie niet het recht om zélf te beslissen hoe de maatschappij eruit moet zien?

Debat

Lees met de leerlingen pagina 434-435 en ga erna in debat. Verdeel de klas, op basis van die vraag, in twee groepen: diegenen die, zoals Sofie, het beëindigingdecreet zouden vernietigen of doen verdwijnen en diegenen die het zouden opsporen om België als het ware te ‘resetten’. Organiseer vervolgens een discussie waarin elk kamp argumenten voor zijn positie formuleert. Jij houdt die argumenten bij door ze (verkort) op bord te schrijven. Je kan, afhankelijk van de grootte van de groep, een neutrale derde groep maken die beslist welk kamp de beste argumenten had. Die krijgen een document dat de grondwet moet voorstellen en waarmee zij mogen doen wat zij willen (verscheuren of bewaren). Wie tot welke groep behoort, maak je aanschouwelijk door aan de ene kant van het lokaal het citaat van Jefferson op te hangen, op het andere de quote van een andere Amerikaanse grondwetsvader — James Madison — die in het boek besproken (p. 117) wordt (“De levenden staan in het krijt bij de doden, want ze plukken de vruchten van hun verwezenlijkingen”). Zie bijlage.

Een alternatieve of bijkomende optie is om afbeeldingen van belangrijke ‘doden’ (met ander woorden mensen die hun spreekwoordelijke tijd gehad hebben en die nu plaats moeten ruimen voor de ‘levenden’) in de klas op te hangen (begeleid van één belangrijk citaat) en de vraag te stellen hoe de wereld er vandaag zonder hen zou uitzien (bijvoorbeeld mensen als Martin Luther King, Mahatma Ghandi, Thomas Jefferson, Boeddha, Jezus, enz.). Is een wereld zonder hun verwezenlijkingen wenselijk? Willen we in zo’n wereld leven? Is het wijs om elke generatie die vraag opnieuw te laten beantwoorden?

Relevante passages uit het boek:

- p. 29-32 (brief vader aan Sofie)
- p. 117 (gesprek tussen Marie-Hélène en Frédéric de Potter)
- p. 368/9 (passage uit dagboek van Alfred)

04

Zijn er nog demofielen?

Over onbekende grondwetvaders en verloren gewaande documenten.

Inleiding

Het afsluitende onderdeel van deze lessenreeks gaat over patriottisme als 'moeilijke' waarde. Doorheen het boek loopt als een rode draad een spoor van elementen die van fundamenteel belang zijn om ons land te begrijpen maar die weinig bekend zijn. Sofie heeft aanvankelijk niet alleen weinig interesse voor de politieke situatie, ze weet er (daarin lijkt ze wellicht op de meeste leerlingen uit de klas) ook weinig van. Wie waren de stichters van België? Waar ligt onze grondwet, de stichtingsakte van België? Wat staat erin? Dat bepaalt ook de initiële aarzeling over het lot van België? Moeten we als land blijven bestaan? Waarom? Enz. Een belangrijke opzet van 2031 is om jongeren niet alleen een en ander te leren over ons land, maar hen er ook opnieuw trots op maakt. Je zou van een patriottistische insteek kunnen spreken. Immers, geen burgerschap zonder vaderlandsliefde.

Essay

Als afsluitend element kan je de leerlingen een verwerkingsopdracht laten maken in de vorm van een kort essay (tussen de 400 en 500 woorden). Dat vertrekt vanuit een thema of tekstfragment uit het boek. De essentie van die opdracht is dat de leerlingen de link leggen met enerzijds het thema van de tekst (en het verleden van België) en de situatie vandaag anderzijds.

Mogelijke thema's zijn:

'De Demofiel' en censuur (op basis van tekstfragment p. 217-221);

Willem I en verzet tegen de dictatuur (op basis van tekstfragment p. 60-65);

De inspiratie achter het beëindigingsdecreet en de zin of onzin van zulke 'sunset laws';

De grondwet als een zeer vooruitstrevende tekst (p. 128-138);

De discussie tussen de 'levenden' en de 'doden';

Het thema patriottisme als 'moeilijke waarde';

De bewaarplaats van de grondwet;

enzovoort.

Die korte schrijfoopdracht moet de volgende elementen bevatten:

Een uitdagende titel die de nieuwsgierigheid prikkelt. Dat kan een vraag zijn (bijvoorbeeld: 'Wordt onze grondwet behandeld als een vodje papier?'), een stelling (bijvoorbeeld: 'geen burgerzin zonder vaderlandsliefde') of een soort krantenkop (bijvoorbeeld: 'Sire, er zijn geen demofielen meer').

Een heldere omschrijving van de probleemstelling die door de titel opgeroepen wordt.

De bepaling van de eigen positie ten opzichte van dit probleem.

Verwerking van het essay

Tijdens je beoordeling van de essays kan je enkele opvallende/controversiële/bijzondere passages verzamelen en nadien presenteren aan de klas. Het kan de basis zijn voor een laatste klasdiscussie over het thema. Je kan ook een beoordelingsfiche ontwerpen (zie bijlage 2 voor een voorbeeld) waarmee leerlingen elkaars essays kunnen beoordelen. Deze peer-review kan je dan meenemen in je eigen eindbeoordeling. Werk hiervoor eventueel vakoverschrijdend samen met een taalleerkracht.

Bijlage 1

Voorbeeldschema

Wetgevende macht

- Regering: kan initiatief nemen om nieuwe wet te maken + bekrachtigt ontwerpen
- Parlement: kan zelf initiatief nemen om een nieuwe wet te maken, en stemt over ontwerpen van de regering; stelt regering aan + controleert uitvoerende macht

Uitvoerende macht

- Regering: voert wetten uit die door het parlement zijn aangenomen

Rechterlijke macht

- Rechtbank: controleert de daden van de regering en beslecht geschillen tussen burgers
- Grondwettelijk Hof: controleert of het parlement de Grondwet respecteert

Bijlage 2

Voorbeeld beoordelingsfiche

De titel is duidelijk.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

De titel is uitdagend en prikkelend.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

De probleemstelling is duidelijk.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

De probleemstelling is relevant.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

De probleemstelling heeft te maken met het boek '2031'.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Het standpunt van de schrijver is duidelijk.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Het standpunt van de schrijver is goed opgebouwd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Bijlage 3

leerplandoelen Cultuurwetenschappen

Les 1

Tweede graad cultuurwetenschappen

OVS

20 Verwachtingspatronen t.a.v. specifieke groepen op basis van kenmerken zoals leeftijd, gender, etniciteit in tijd of ruimte kunnen vergelijken.

57 Voor een gegeven boodschap een communicatiemiddel kunnen kiezen en deze keuze kunnen motiveren.

VVKSO

De leerlingen kunnen

2 zichzelf of verwanten situeren ten aanzien van formele en informele organisaties.

5 de doelen van instellingen op het plaatselijke niveau inventariseren en de werking kritisch evalueren.

12 aantonen dat hedendaagse communicatiemiddelen de aard van de communicatie beïnvloeden.

19 de verwachtingspatronen die aan specifieke groepen worden toegeschreven op basis van kenmerken, zoals leeftijd, gender en etnische afkomst, vanuit historisch of cultureel perspectief vergelijken.

GO

De leerlingen kunnen

DSET 12 - 14 de relatie tussen verwachtingspatronen en de toegeschreven culturele identiteit van groepen in ruimte en tijd vergelijken.

DSET 15 - 15 rechtsregels omschrijven als ordende gedragsregels.

DSET 15 - 17 rechtsregels aantonen in verschillende maatschappelijke velden.

DSET 15 - 18 aantonen hoe de samenleving regelgeving en rechtspraak beïnvloedt.

Derde graad cultuurwetenschappen

OVS

6 Opvattingen over de mens en over de gelijkwaardigheid van mensen in historisch en cultureel perspectief kunnen plaatsen en deze opvattingen met actuele wereldbeelden kunnen verbinden.

11 Waarden kunnen herkennen in eigen opvattingen en in die van anderen en hier tegenover een genuanceerd standpunt kunnen innemen.

16 De doelen van instellingen die het plaatselijke niveau overstijgen, kunnen inventariseren en de werking kritisch kunnen evalueren.

VVKSO

De leerlingen kunnen

11. opvattingen over de mens en over de gelijkwaardigheid van mensen in historisch en cultureel perspectief plaatsen en deze opvattingen met actuele wereldbeelden verbinden.

24. waarden herkennen in eigen opvattingen en in die van anderen en hiertegenover een genuanceerd standpunt innemen.

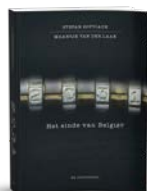
GO

De leerlingen kunnen

DSET 11 - 12 opvattingen over de mens in historisch en cultureel perspectief plaatsen.

DSET 11 - 13 deze opvattingen verbinden met actuele wereldbeelden.

DSET 24 - 29 waardegeladen uitgangspunten herkennen in eigen opvattingen en in die van anderen en hiertegenover een genuanceerd standpunt innemen.

Les 2

Tweede graad cultuurwetenschappen

OVSG

4 Op basis van geselecteerde bronnen voor een gegeven onderzoeksvraag, op een systematische wijze informatie verzamelen en ordenen.

5 Onder begeleiding een gegeven probleem met een aangereikte methode onderzoeken.

7 Onder begeleiding onderzoeksresultaten verwerken, interpreteren en conclusies formuleren.

8 Volgens een gegeven stramien over de resultaten van de eigen onderzoeksactiviteit kunnen rapporteren.

41 Verschillende maatschappelijke domeinen (het politieke, het economische, het sociale) kunnen beschrijven en de wisselwerking ertussen kunnen verwoorden.

73 Het bestaan van een wisselwerking tussen maatschappelijke fenomenen en het ontstaan van controlemechanismen kunnen aantonen.

VVKSO

De leerlingen kunnen

012 Een positieve bijdrage leveren aan groepswerk in en buiten de klas.

1 verduidelijken dat types van organisaties (zoals gezin, peergroup en beroepsgroep) verschillende varianten omvatten.

2 zichzelf of verwanten situeren ten aanzien van formele en informele organisaties.

3 voorbeelden geven van de wijze waarop het behoren tot organisaties individueel gedrag beïnvloedt.

4 verschillende maatschappelijke velden beschrijven en de wisselwerking ertussen verwoorden.

6 in voorbeelden veranderingsprocessen binnen diverse maatschappelijke velden herkennen.

35 onder begeleiding voor een gegeven onderzoeksprobleem onderzoeksvragen formuleren.

36 op basis van geselecteerde bronnen voor een gegeven onderzoeksvraag, op een systematische wijze informatie verzamelen en ordenen.

37 onder begeleiding een gegeven probleem met een aangereikte methode onderzoeken.

38 onder begeleiding onderzoeksresultaten verwerken, interpreteren en conclusies formuleren.

39 volgens een gegeven stramien over de resultaten van de eigen onderzoeksactiviteit rapporteren.

40 onder begeleiding reflecteren over de bekomen onderzoeksresultaten en over de aangewende methode.

GO

De leerlingen kunnen

DSET 3 - 1 verschillende maatschappelijke velden beschrijven vanuit hun functies voor het samenleven.

DSET 4 - 2 de wisselwerking tussen verschillende maatschappelijke velden illustreren en verwoorden.

DSET 4 - 3 in voorbeelden met betrekking tot de positie van de jongere in de samenleving veranderingsprocessen binnen diverse maatschappelijke velden herkennen.

DSET 15 - 15 rechtsregels omschrijven als ordende gedragsregels.

DSET 15 - 17 rechtsregels aantonen in verschillende maatschappelijke velden.

DSET 15 - 18 aantonen hoe de samenleving regelgeving en rechtspraak beïnvloedt.

DSET 25 - 35 op basis van geselecteerde bronnen voor een gegeven onderzoeksprobleem, op een systematische wijze informatie verzamelen en ordenen.

DSET 26 - 36 onder begeleiding voor een gegeven onderzoeksprobleem onderzoeksvragen formuleren.

DSET 26 - 37 onder begeleiding een gegeven onderzoeksvraag met een aangereikte methode onderzoeken.

DSET 26 - 38 onder begeleiding onderzoeksgegevens verwerken, interpreteren en besluiten formuleren.

DSET 27 - 39 volgens een gegeven stramien over de resultaten van de eigen onderzoeksactiviteit rapporteren.

DSET 26 - 40 kunnen onder begeleiding reflecteren over de bekomen onderzoeksresultaten en over de aangewende methode.

OVSG

2 Over een gedrags- of cultuurwetenschappelijk vraagstuk, een onderzoeksopdracht kunnen voorbereiden, uitvoeren en evalueren.

10 Kunnen uitleggen hoe waarden in gemeenschappen ontstaan, worden overgedragen, veranderen en tot uitdrukking worden gebracht.

14 Verschillende maatschappelijke domeinen kunnen beschrijven en de rol van organisatievormen binnen deze domeinen kunnen verbinden met historisch en cultureel bepaalde opvattingen over mens en maatschappij.

15 De wisselwerking tussen verschillende maatschappelijke domeinen kunnen beschrijven, met aandacht voor veranderingsprocessen.

VVKSO

De leerlingen kunnen

3. verschillende maatschappelijke velden beschrijven en de rol van organisatievormen binnen deze velden verbinden met historisch en cultureel bepaalde opvattingen over mens en maatschappij.

4. de wisselwerking tussen verschillende maatschappelijke velden beschrijven met aandacht voor veranderingsprocessen.

23. uitleggen hoe waarden in gemeenschappen ontstaan, worden overgedragen, veranderen en tot uitdrukking worden gebracht.

25. zich oriënteren op een onderzoeksprobleem door gericht informatie te verzamelen, te ordenen en te bewerken.

26. over een gedrags- of cultuurwetenschappelijk vraagstuk, een onderzoeksopdracht voorbereiden, uitvoeren en evalueren.

27. de onderzoeksresultaten en conclusies rapporteren en ze confronteren met andere standpunten.

GO

De leerlingen kunnen

DSET 3 - 1 kenmerken van politieke organisatievormen onderscheiden en toelichten.

DSET 3 - 3 politieke organisatievormen verbinden met mens- en maatschappijbeelden in ruimte en tijd.

DSET 4 - 4 de wisselwerking en samenhang tussen het politieke en het juridische veld beschrijven met aandacht voor veranderingsprocessen.

DSET 15 - 17 de betekenis en de rol van de volgende dimensies van cultuur toelichten: recht, wetenschap, techniek, economie, gezondheidszorg.

DSET 15 - 18 deze dimensies van cultuur in hun ontwikkeling schetsen.

DSET 15 - 19 tegenover deze ontwikkelingen een standpunt innemen.

DSET 15 - 20 illustreren dat dimensies van cultuur elkaar zowel kunnen versterken, als met elkaar in conflict kunnen komen.

DSET 23 - 27 waardegeladen uitingen van de mens herkennen in tijd en ruimte.

DSET 23 - 28 uitleggen hoe waarden in gemeenschappen ontstaan, veranderen en worden overgedragen.

DSET 24 - 29 waardegeladen uitgangspunten herkennen in eigen opvattingen en in die van anderen en hiertegenover een genuanceerd standpunt innemen.

DSET 25 - 30 zich oriënteren op een cultuur- of gedragswetenschappelijk onderzoeksprobleem door gericht informatie te verzamelen, te ordenen en te bewerken.

DSET 26 - 31 een cultuur- of gedragswetenschappelijke onderzoeksopdracht plannen.

DSET 26 - 32 een cultuur- of gedragswetenschappelijke onderzoeksopdracht uitvoeren.

DSET 26 - 33 een cultuur- of gedragswetenschappelijke onderzoeksopdracht evalueren.

DSET 27 - 34 de resultaten van een cultuur- of gedragswetenschappelijke onderzoeksopdracht rapporteren en ze confronteren met andere standpunten.

Les 3

Tweede graad cultuurwetenschappen

OVSG

41 Verschillende maatschappelijke domeinen (het politieke, het economische, het sociale) kunnen beschrijven en de wisselwerking ertussen kunnen verwoorden.

43 In voorbeelden veranderingsprocessen binnen de diverse maatschappelijke domeinen kunnen herkennen.

72 Verhouding tussen individuele belangen, groepsbelangen en maatschappelijke belangen in voorbeelden kunnen herkennen.

73 Het bestaan van een wisselwerking tussen maatschappelijke fenomenen en het ontstaan van controlemechanismen kunnen aantonen.

VVKSO

De leerlingen kunnen

O10 Eigen standpunten onderbouwen en ze helder en logisch aan anderen voorstellen.

O11 Zich inleven in standpunten van anderen en er respect voor opbrengen.

4 verschillende maatschappelijke velden beschrijven en de wisselwerking ertussen verwoorden.

6 in voorbeelden veranderingsprocessen binnen diverse maatschappelijke velden herkennen.

21 de wederzijdse beïnvloeding van individu en samenleving in concrete situaties aanwijzen en verwoorden.

23 verhoudingen tussen individuele belangen, groepsbelangen en maatschappelijke belangen in voorbeelden herkennen.

30 de invloed van socialiserende instanties op het ontwikkelen van waarden illustreren.

31 op basis van morele criteria een eigen oordeel of beslissing evalueren.

32 in voorbeelden onderscheid maken tussen waarden, normen, attitudes en persoonlijke voorkeuren.

34 met voorbeelden de dynamiek van waarden en normen in historisch en cultureel perspectief plaatsen.

C3106 Aantonen hoe rechtsregels en rechtspraak enerzijds en samenleving anderzijds elkaar beïnvloeden. (U)

GO (cultuurwetenschappen)

De leerlingen kunnen

DSET 3 - 1 verschillende maatschappelijke velden beschrijven vanuit hun functies voor het samenleven.

DSET 4 - 2 de wisselwerking tussen verschillende maatschappelijke velden illustreren en verwoorden.

DSET 4 - 3 in voorbeelden met betrekking tot de positie van de jongere in de samenleving veranderingsprocessen binnen diverse maatschappelijke velden herkennen.

DSET 15 - 18 aantonen hoe de samenleving regelgeving en rechtspraak beïnvloedt.

GO (gedragwetenschappen)

De leerlingen kunnen

DSET 14 25 in concrete voorbeelden de samenhang tussen individuele belangen, groepsbelangen en maatschappelijke belangen herkennen.

DSET 14 26 de wisselwerking van individu, groepen en samenleving in concrete situaties aantonen.

DSET 14 27 het nut aantonen van een hiërarchie tussen individuele belangen, groepsbelangen en maatschappelijke belangen.

OVSG

11 Waarden kunnen herkennen in eigen opvattingen en in die van anderen en hier tegenover een genuanceerd standpunt kunnen innemen.

14 Verschillende maatschappelijke domeinen kunnen beschrijven en de rol van organisatievormen binnen deze domeinen kunnen verbinden met historisch en cultureel bepaalde opvattingen over mens en maatschappij.

15 De wisselwerking tussen verschillende maatschappelijke domeinen kunnen beschrijven, met aandacht voor veranderingsprocessen.

VVKSO

De leerlingen kunnen

3. verschillende maatschappelijke velden beschrijven en de rol van organisatievormen binnen deze velden verbinden met historisch en cultureel bepaalde opvattingen over mens en maatschappij.

4. de wisselwerking tussen verschillende maatschappelijke velden beschrijven met aandacht voor veranderingsprocessen.

24. waarden herkennen in eigen opvattingen en in die van anderen en hiertegenover een genuanceerd standpunt innemen.

GO

De leerlingen kunnen

DSET 3 - 1 kenmerken van politieke organisatievormen onderscheiden en toelichten.

DSET 3 - 3 politieke organisatievormen verbinden met mens- en maatschappijbeelden in ruimte en tijd.

DSET 4 - 4 de wisselwerking en samenhang tussen het politieke en het juridische veld beschrijven met aandacht voor veranderingsprocessen.

DSET 15 - 17 de betekenis en de rol van de volgende dimensies van cultuur toelichten: recht, wetenschap, techniek, economie, gezondheidszorg.

DSET 15 - 18 deze dimensies van cultuur in hun ontwikkeling schetsen.

DSET 15 - 19 tegenover deze ontwikkelingen een standpunt innemen.

DSET 15 - 20 illustreren dat dimensies van cultuur elkaar zowel kunnen versterken, als met elkaar in conflict kunnen komen.

DSET 23 - 27 waardegeladen uitingen van de mens herkennen in tijd en ruimte.

DSET 23 - 28 uitleggen hoe waarden in gemeenschappen ontstaan, veranderen en worden overgedragen.

DSET 24 - 29 waardegeladen uitgangspunten herkennen in eigen opvattingen en in die van anderen en hiertegenover een genuanceerd standpunt innemen.

Les 4

Tweede graad cultuurwetenschappen

OVSG

4 Op basis van geselecteerde bronnen voor een gegeven onderzoeksvraag, op een systematische wijze informatie verzamelen en ordenen.

5 Onder begeleiding een gegeven probleem met een aangereikte methode onderzoeken.

7 Onder begeleiding onderzoeksresultaten verwerken, interpreteren en conclusies formuleren.

8 Volgens een gegeven stramien over de resultaten van de eigen onderzoeksactiviteit kunnen rapporteren.

72 Verhouding tussen individuele belangen, groepsbelangen en maatschappelijke belangen in voorbeelden kunnen herkennen.

VVKSO

De leerlingen kunnen

23 verhoudingen tussen individuele belangen, groepsbelangen en maatschappelijke belangen in voorbeelden herkennen.

35 onder begeleiding voor een gegeven onderzoeksprobleem onderzoeksvragen formuleren.

36 op basis van geselecteerde bronnen voor een gegeven onderzoeksvraag, op een systematische wijze informatie verzamelen en ordenen.

38 onder begeleiding onderzoeksresultaten verwerken, interpreteren en conclusies formuleren.

39 volgens een gegeven stramien over de resultaten van de eigen onderzoeksactiviteit rapporteren.

40 onder begeleiding reflecteren over de bekomen onderzoeksresultaten en over de aangewende methode.

GO (cultuurwetenschappen)

De leerlingen kunnen

DSET 15 - 18 aantonen hoe de samenleving regelgeving en rechtspraak beïnvloedt.

DSET 25 - 35 op basis van geselecteerde bronnen voor een gegeven onderzoeksprobleem, op een systematische wijze informatie verzamelen en ordenen.

DSET 26 - 36 onder begeleiding voor een gegeven onderzoeksprobleem onderzoeksvragen formuleren.

DSET 26 - 37 onder begeleiding een gegeven onderzoeksvraag met een aangereikte methode onderzoeken.

DSET 26 - 38 onder begeleiding onderzoeksgegevens verwerken, interpreteren en besluiten formuleren.

DSET 27 - 39 volgens een gegeven stramien over de resultaten van de eigen onderzoeksactiviteit rapporteren.

GO (gedragwetenschappen)

De leerlingen kunnen

DSET 14 25 in concrete voorbeelden de samenhang tussen individuele belangen, groepsbelangen en maatschappelijke belangen herkennen.

DSET 14 26 de wisselwerking van individu, groepen en samenleving in concrete situaties aantonen.

DSET 14 27 het nut aantonen van een hiërarchie tussen individuele belangen, groepsbelangen en maatschappelijke belangen.

OVSG

2 Over een gedrags- of cultuurwetenschappelijk vraagstuk, een onderzoeksopdracht kunnen voorbereiden, uitvoeren en evalueren.

6 Opvattingen over de mens en over de gelijkwaardigheid van mensen in historisch en cultureel perspectief kunnen plaatsen en deze opvattingen met actuele wereldbeelden kunnen verbinden.

23 De betekenis en de rol van verschillende dimensies van cultuur waaronder recht, wetenschap, techniek, economie, gezondheids- en milieuzorg, kunnen toelichten, in hun ontwikkeling kunnen schetsen, tegenover deze ontwikkelingen een standpunt kunnen innemen en kunnen illustreren dat deze verschillende dimensies elkaar soms versterken en soms met elkaar in conflict komen.

VVSKO

De leerlingen kunnen

11. opvattingen over de mens en over de gelijkwaardigheid van mensen in historisch en cultureel perspectief plaatsen en deze opvattingen met actuele wereldbeelden verbinden.

15. de betekenis en de rol van verschillende dimensies van cultuur waaronder recht, wetenschap, techniek, economie, gezondheids- en milieuzorg, toelichten, in hun ontwikkeling schetsen, tegenover deze ontwikkelingen een standpunt innemen en illustreren dat deze verschillende dimensies elkaar soms versterken en soms met elkaar in conflict komen.

25. zich oriënteren op een onderzoeksprobleem door gericht informatie te verzamelen, te ordenen en te bewerken.

26. over een gedrags- of cultuurwetenschappelijk

vraagstuk, een onderzoeksopdracht voorbereiden, uitvoeren en evalueren.

27. de onderzoeksresultaten en conclusies rapporteren en ze confronteren met andere standpunten.

GO

De leerlingen kunnen

DSET 11 - 12 opvattingen over de mens in historisch en cultureel perspectief plaatsen.

DSET 11 - 13 deze opvattingen verbinden met actuele wereldbeelden.

DSET 15 - 17 de betekenis en de rol van de volgende dimensies van cultuur toelichten: recht, wetenschap, techniek, economie, gezondheidszorg.

DSET 15 - 18 deze dimensies van cultuur in hun ontwikkeling schetsen.

DSET 15 - 19 tegenover deze ontwikkelingen een standpunt innemen.

DSET 15 - 20 illustreren dat dimensies van cultuur elkaar zowel kunnen versterken, als met elkaar in conflict kunnen komen.

DSET 25 - 30 zich oriënteren op een cultuur- of gedragswetenschappelijk onderzoeksprobleem door gericht informatie te verzamelen, te ordenen en te bewerken.

DSET 26 - 31 een cultuur- of gedragswetenschappelijke onderzoeksopdracht plannen.

DSET 26 - 32 een cultuur- of gedragswetenschappelijke onderzoeksopdracht uitvoeren.

DSET 26 - 33 een cultuur- of gedragswetenschappelijke onderzoeksopdracht evalueren.

DSET 27 - 34 de resultaten van een cultuur- of gedragswetenschappelijke onderzoeksopdracht rapporteren en ze confronteren met andere standpunten.

Bijlage 4

Leerplandoelen geschiedenis 3de graad

GO

2 de fundamentele conflicten en breuklijnen waarmee de westerse samenlevingen, met inbegrip van de Belgische, tussen 1815 en 1918 geconfronteerd worden, analyseren door minstens één ruim geformuleerde probleemstelling per bestudeerde leerinhoud uit te werken en beredeneerd in een bredere historische context te plaatsen.

6 begrippen die gerelateerd zijn aan de westerse samenleving tussen 1815 en 1918 binnen hun specifieke context verklaren en, waar mogelijk, in een bredere historische context toepassen.

Termen: grondwet, (parlementaire) democratie, scheiding der machten.

9 het belang van onze gewesten in de 19de eeuw in een Europese en mondiale context duiden

Pedagogisch-didactische leerwenk: De leerlingen vergelijken de grondwet van het VKDNL (1815, te vinden op www.ivir.nl/wetten/nl/grondwet.PDF) met de Belgische grondwet van (1831, te vinden op www.dbnl.org/tekst/_bel003belg01_01/_bel003belg01_01.pdf) en onderzoeken op welke vlakken de Belgische grondwet liberaler is dan die van het VKDNL.

VVSKO

8.2.1.2 Kennis, inzicht en vaardigheden in verband met de bestudeerde samenlevingen uit de 19de en 20ste eeuw

7 analyseren de breuklijnen in de evoluerende Belgische samenleving vanaf 1830.

8.2.1.3 Kennis, inzicht en vaardigheden in verband met de integratie tussen het historisch referentiekader en de bestudeerde samenlevingen uit de 19de en 20ste eeuw

11 tonen aan dat ideologieën, mentaliteiten, waardestelsels en wereldbeschouwingen invloed uitoefenen op samenlevingen, menselijke gedragingen en beeldvorming over het verleden

13 stellen vragen aan het verleden om actuele spanningsvelden te verhelderen.

8.2.2.2 Bevraging van het historisch informatie-materiaal

18 argumenten weergeven die worden gebruikt om standpunten omtrent problemen uit het verleden en heden te onderbouwen.

8.2.3 ATTITUDES

***23** zijn bereid om actuele spanningsvelden aan de historische ontwikkelingen te relateren.

***24** zijn bereid om actuele/historische spanningsvelden vanuit verschillende gezichtshoeken kritisch te bekijken, rekening houdend met mogelijke achterliggende waarden, normen en mentaliteiten.

***25** zijn bereid ook hun ingenomen standpunten te confronteren met conflicterende gegevens en die van daaruit te relativiseren.

***27** aanvaarden dat historische evoluties een verscheidenheid aan sociale identiteiten genereren.

***28** erkennen de maatschappelijke dynamiek van de spanning tussen het blijvende en het veranderende.

***29** zijn bereid vanuit het historisch besef dat individuen en groepen interfereren in maatschappelijke processen, actief en constructief te participeren aan de evoluerende maatschappij.

